Baghetele Radioului în competiție

(Daniela Caraman Fotea, 6 aprilie 2009)

După încheierea „obsedantului deceniu”, „locomotivele” stagiunilor Radio erau Emanuel Elenescu și Iosif Conta. În preajma lor, își continua cu modestie și nedorință de prim plan prin simfonicul instituției – **Constantin Bobescu**, violonist, compozitor, prin acest din urmă exercițiu echivalat în artă, dobândindu-și o poziție în loja creatorilor naționali. Până la pensionarea din 1971 s-a dedicat preferențial celei de a doua orchestre a Radioului – cea de Studio.

Ultimilor doi corifei numiți, Elenescu și Conta li s-au alăturat în timp, prezențe provenite din interiorul instituției. Contextul politic restrictiv în privința invitării artiștilor străini a favorizat fenomenul. Astfel, din rândul maeștrilor de sunet, muzicieni cu mare experiență în înregistrări, au „cochetat” cu bagheta **Florica Dimitriu** – îndrăzneală în epocă apariția unei femei la pupitru!; **Ion Drăcea**, mai târziu **Alexandru Hobai** – un spirit rafinat, semnatar al unor programe reverberante din creația fiilor lui Bach (transpuse și pe disc).

Îl nominalizez și pe **Liviu Ionescu**, școlit la Silvestri și bucurându-se de mare apreciere din partea acestuia; compozitor și director adjunct al formațiilor radio. Și-a asumat „concertele populare”, susținute în medii muncitorești, pe cele de protocol – formula ascunde sintagma programe cu tematică angajată. Și-a dirijat propriile creații, ale confraților, a adus în fața publicului creație de secol 20: Dallapicola, Aurel Stroe, multă operă: în special Gluck. Și datorită vocilor excepționale ale distribuțiilor – Yolanda Mărculescu, Octav Enigărescu și câți alții, sălile erau mai mereu luate cu asalt de public. Implicarea lui Liviu Ionescu în înregistrări a fost substanțială. Inaugurarea noii săli de concerte, actualul studio Mihail Jora, în 1961, oferea condiții optime de acustică, de confort, orchestranților, publicului. Era stimulatoare pentru atingerea unui nivel ridicat al demersului artistic.

În 1958, la pupitrul simfonicului debutează **Carol Litvin**, viitor dirijor al formațiilor; conducea deja corul Radio. Se alătură la mijlocul anilor ’60 noului centru gravitațional al repertoriului, construit acum preferențial pe genurile monumentale vocal instrumentale. Gest firesc dată fiind experiența sa cu corul Radio, dar și unei aplecări speciale către lucrul cu ansambluri artistice de mari dimensiuni; cu precădere opere în concert. A semnat un program rămas de referință cu Turandot de Puccini: în distribuție, Maria Slătinaru, Teodora Lucaciu, Ludovic Spiess, Nicolae Florei. Dar și Idomeneo de Mozart, Povestea unei mame de Roman Vlad, Signor Bruschino de Rossini ș.a. Iubirea de operă coroborată cu un climat neprietenos în contextul instituției i-au îndreptat pașii, către finele deceniului, spre Opera Română.

Și celor numiți, devotați baghetei, fiecare neavând gândire de vedetă, lipsiți de mirajul admirației propriei persoane publice, li se datorează menținerea Orchestrei simfonice Radio la nivelul imprimat de corifei, egalizând performanțe internaționale de prestigiu.

Pe lângă simfonicele săptămânale, devenite obișnuință, instrumentiștii – în varii formule, susțineau la microfon și programe numite mai târziu de varietăți, caz în care se numeau orchestră de... salon. A rămas consemnat în anale concertul din 21 septembrie 1939 condus de Constantin Bobescu, întrerupt prin imixtiunea unui grup de turbulenți, care, imediat după asasinatul lui Armand Călinescu, doreau să anunțe la microfon crima comisă de legionari. După evacuarea acestora,

programul s-a reluat: se cântau lucrări de Mascagni, Strauss, Boccherini, Ceaikovski ş.a. Aşadar piese de popularitate. Din această formulă orchestrală s-a născut poate, ideea instituirii unei a doua formații. În 1941, orchestra de salon purta denumirea „Luceafărul”. Adesea, Alfred Alessandrescu dirija în direct pe post, programe de valsuri celebre. Existau și în 1947, dar abia un an mai târziu la 27 februarie, este oficializată **Orchestra de studio**, cu 46 de instrumentiști, având ca principală activitate înregistrările: genuri miniaturale, creație preclasică de preferință. Avea și rol de acompaniament pentru corul Radio, soliști vocali. Dirijorii proprii erau **Constantin Bobescu** și **Ion Ghiga**. La pupitru, de asemenea, **Mendi Rodan** ori **Ion Hartulary Darclée** (1954). Aparițiile publice erau răzlețe.

Studioul nu avea menționat în titulatură statutul de național, ci doar în substanța prestației artistice, concretizată prin numărul primelor audiții românești înregistrate: în primul deceniu de existență în fonoteca instituției existau peste 50 de minute repertoriu original. După 1965, formula cu 60 de instrumetiști avea să devină rezervorul stocului muzical. Iosif Conta. a structurat-o printr-o masivă infuzie de tineri profesioniști, absolvenți de Conservator. I-a cultivat misiunea aleasă: aceea de laborator pentru înregistrări.

O vor continua, **Carol Litvin** și **Ludovic Bacs**.

Se inaugurează – pe modelul preluat de la Orchestra mare, programele de operă în concert. Repertoriul predilect, alături de genul liric fiind literatura barocului și clasicismul muzical. Fără a se uita creațiile românești. Le vor concretiza constant **Horia Andreescu** și **Cristian Brâncuși**.

La pupitru s-au succedat generații de dirijori, ai instituției. „Încercările de determinare a primatului sunt neavenite; entitățile artistice sunt atât de marcat particularizate, încât nu oferă termeni unitari pentru analogii sau comparații. Cert este faptul că Orchestra simfonică și Orchestra de Studio – numită apoi Orchestra de Cameră, au avut la cârmă personalități puternice, cu un aport colosal la proiectarea mișcării muzicale din România”. L-am citat pe Octavian Lazăr Cosma.

Orchestrele radio care sunt obligate să cânte muzică diversă ca stil au o abilitate mai mare de repertoriu decât cele filarmonice, care merg pe repertoriul clasic-romantic cerut cu precădere de abonați. **Paul Popescu** și **Ludovic Bacs** vor onora în continuare, statutul.